

Starološki Gavžnik nekoč in danes

V petek, 30. septembra, je bil v Jurjevi dvorani v Stari Loki zanimiv pogovorni večer na temo Starološki Gavžnik nekoč in danes. Poznavalci Gavžnika, znani zgodovinar dr. France Štukl, geolog in domoznanec Alojzij Pavel Florjančič in arhitekt Tomaž Križnar, so pod vodstvom Mihaela Habichta predstavili svojo zgodbo starološkega Gavžnika in kamnite klade pod njim.

Dogodek je pripravilo Kulturno-zgodovinsko društvo Lonka Stara Loka kot Strahlov večer v okviru Dnevov evropske kulturne dediščine. Ste že slišali za starološki Gavžnik ali kje je Bohkov hrib pod Prtiževim križem na robu današnjega Groharjevega naselja? Tam je starološki Gavžnik in na njem naj bi bile po ustnem izročilu nekoč vislice in kraj zadnjih izdihljajev 'loških razbojnikov in grešnikov'. V Loki pa se ve še za en tako imenovani Gavžnik – Pahovčev ali Suški, ki je izpričan na avstrijski vojaški karti iz let 1784–1787. Lociranje obeh Gavžnikov kot dragoceni vir prikazuje tudi Merianova upodobitev Loke iz leta 1649.

Gavžnik in kamnita klada včasih ...

Do pred kratkim je pod starološkim Gavžnikom ležala kamnita

klada. O njenem izvoru obstajata dve razlagi: po mnenju **dr. Franceta Štukla** gre za ostanek Krvavega znamenja (Krvavega križa) pri sedanji Dolenčevi hiši v Stari Loki, mimo katere pelje pot v Crngrob. Pri tem znamenju so nekdanj na smrt obsojene obglavljali, medtem ko naj bi druge na vrhu Gavžnika obešali na vislice. Ohranjeni kamniti kvader naj bi pozneje položili pod Prtižev križ na hribčku za gasilskim domom, mu naredili strešico in na zadnjo leseno steno naslikali sv. Jurija v borbi z zmajem. V klado so vkle-sali puščico za denar. Ohranjeni kamniti deli kažejo na 16. ali začetek 17. stoletja. **Alojzij Pavel Florjančič** v kladi vidi podstavke velikega križa, ki je stal na mestu sedanje Marijine kapelice na Fari ali morda na mestu Bidetove kapelice. **Tomaž Križnar** pa je na

Grefejeva upodobitev kamnite klade kot nabiralnika za darove iz leta 1899

osnovi pregleda in izmere klade pridal še tretjo verzijo, da bi lahko šlo za ulitek iz betona; na površini je odkril letnico 1841. Da gre vsekakor za nekaj posebnega, dokazuje tudi Grefejeva upodobitev v knjigi Stara Kranjska. Na njej je 'kamen' prikazan kot nabiralnik za darove, v katerega so romarji na poti v Crngrob lahko vrgli svoj novčič in je veljal za eno od znamenitosti stare Kranjske.

... in danes

V zadnjih letih je kamnito klado, ki je ležala na občinskem zemljišču, ogrozila zgradnja nove stanovanjske soseske na starološkem Gavžniku. V začetku junija 2016 je

bila z namenom zaščite začasno umaknjena v Virlog, zatem pa so jo prepeljali na vrt Loškega gradu, kjer leži še danes. Zob časa kamniti kladi ni prizanesel in čaka na temeljito obnovo ter vpis v Register nepremične kulturne dediščine. Na boljše čase torej, ko bo lahko v svojem izvornem okolju ponovno stopila v zavest mimoidočih kot pomemben pomnik starološke dediščine. Ponovna postavitvev v smislu popestritve turistične ponudbe bi bila zelo zanimiv in atraktiven prispevek za zgodovinske navdušence in še dodatni povod za obisk Škofje Loke.

Teja Potočnik

Številna udeležba in odzivi na Strahlovem večeru so pokazali, da imajo Staroločani kamnito klado še živo v zavesti in da vsekakor sodi nazaj na območje Stare Loke, s čimer soglaša tudi Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Po tej poti bi radi pozvali vse, ki imajo kakršen koli pisni ali slikovni material o kladi ali kakšno staro lepo fotografijo Bohkovega hriba pred pozidavo, naj ga/jo pošljejo ali prinesejo na naslov Društva Lonka – Stara Loka 26 ali pokličejo Klemna Karlina na telefonsko številko 031/360 369.